

Není ISOH ako ISOH

| Redakce OF

Společnost INISOFT s.r.o. vytváří software v oblasti odpadového hospodářství více než dvacet let. Je i autorem Informačního systému odpadového hospodářství (dále ISOH) v ČR. Zeptali jsme se proto jednatele této společnosti pana Petra Grusmana, co si myslí o budování a vývoji ISOH na Slovensku. K tomuto rozhovoru nás iniciovaly informace, které se o slovenském ISOH před časem objevily na webových stránkách www.portal-odpady.sk.

Můžete našim čtenářům situaci kolem budování ISOH na Slovensku přiblížit?

Slovensko aktuálně ve státní správě využívá pro sledování toků odpadů zastaralý systém RISO z devadesátých let a proto MŽP SK už dlouhou dobu usiluje o změnu. Tou má být nový ISOH.

Jeho samotný vývoj začal v roce 2017, a to zhruba za 16 mil. EUR, v přepočtu tedy za více než 430 mil. Kč. Měl být spuštěn k 1. lednu 2021, ale část, která bude řešit sledování toků odpadů, není hotová, a tak se spuštění odložilo o jeden rok.

Jak tedy nyní probíhá ohlašování? Přináší nový systém zásadní změny?

Aktuálně u našich sousedů probíhá ohlašování produkce a nakládání s odpady stále ještě v listinné podobě. Nově má být vše elektronicky, ohlašovat mají i ti nejmenší původci, a to každý měsíc. Navíc budou muset všichni hlásit kompletní průběžnou evidenci odpadů, což bude představovat obrovské množství údajů.

Je nový termín spuštění ISOH vůbec reálný?

Domnívám se, že ani následující rok nebude stačit k tomu, aby se dal nový systém řádně spustit a připravit všechny aktéry na jeho používání. S trochou nadsázky je to, jako kdyby někdo chtěl

na zelené louce postavit za rok jadernou elektrárnu.

Zvýšený počet ohlašovatelů, požadavky na četnost a množství ohlašovacích údajů, to nejsou malé změny.

Petr Grusman, jednatel společnosti INISOFT s.r.o.

Jak osobně tyto změny vnímáte?

Domnívám se, že bez jakékoliv přípravy ohlašovatelů, při kompletní změně metodiky v ohlašování i v rozsahu ohlašovacích dat není prakticky možné uvést takový systém do reálného provozu. Jsem přesvědčen o tom, že dlouho nebude ob-

sahovat relevantní údaje a především, že takové načasování a takové požadavky nebudou pro nikoho představovat úsporu práce a času, lepší informace a snadnější řízení a plánování budoucnosti země v odpadovém hospodářství.

Naopak to bude znamenat trápení jak pro podnikatele a instituce, tak i pro samotného provozovatele ISOH. Ten bude muset zajistit dostupnost systému prakticky 24 hodin denně, uživatelskou podporu – Helpdesk pro všechny, dostatečný hardwarový výkon pro samotný ISOH, vysokou bezpečnost pro sbíraná data, systémovou znalost fungování celé aplikace atp.

Provoz takového ISOH pak bude jistě velmi nákladný. A kladu si otázku, co bude cílem? Aby se detailně sledovaly toky odpadů? Vůbec tomu nerozumím. Kdo stanovil takový cíl? K čemu to ve výsledku pomůže? Nedokážu si představit, že do ISOH budou hlásit například kuchaři, automechanici, uklízečky, advokáti či jiní malí původci odpadů a že jim nový systém pomůže při jejich podnikání. Naopak budou ještě více administrativně zatíženi.

Nebude ale takový systém obsahující průběžnou evidenci lépe sloužit kontrolním orgánům?

Nebude. Podívejte se na to jednoduchou optikou. Bude se jednat o velké množství údajů, což způsobí, že celý systém bude

velmi robustní, těžkopádný a pokud si k tomu uvědomíme, že každé nahlížení na konkrétní záznamy, každá změna dat musí být v takovém systému opět logovaná, bude to představovat stovky milionů až miliardy údajů.

Například, pokud budou chtít inspektoři zjistit, zda původci či oprávněné osoby skutečně nakládali s odpady v souladu s platnou legislativou, budou muset mezi sebou porovnávat detailní informace z průběžné evidence, anebo je předtím agregovat, což bude pro systém znamenat velké komplikace ohledně zátěže i rychlosti poskytování požadovaných výsledků. Dalo by se to přirovnat k tomu, jako kdyby se na finanční úřady muselo měsíčně předávat kompletní účetnictví namísto ročního daňového přiznání.

A jak tedy ISOH funguje v ČR?

O mnoho snadněji, levněji a efektivněji než se vymyslelo na Slovensku. Jednak se ohlašují jen agregovaná data, tj. Roční hlášení o produkci a nakládání s odpady. Dále platí, že tato hlášení podávají pouze oprávněné osoby a původci přesahující v produkci a nakládání množstevní limity 100 kg nebezpečných a 100 tun ostatních odpadů. Samotné ohlašování probíhá výhradně v elektronické podobě přes systém ISPOP ve strojově zpracovatelném formátu (datovém standardu MŽP).

Obce s rozšířenou působností a správní obvody hl. města Prahy, resp. pracovníci těchto úřadů, pak jednotlivá hlášení každoročně automatizovaně pomocí informačních systémů překontrolují a případně si dožadují opravu či doplnění. Využívá se i jejich místní znalosti. Což je podstatné a pro relevantnost dat velmi užitečné. Data z těchto systémů se následně sehrávají v celostátní databázi ISOH.

Provozovatel ISOH, kterým je Česká informační agentura životního prostředí CENIA, pak data postupuje kromě MŽP i krajským úřadům, České inspekci životního prostředí a Státnímu fondu životního prostředí. Ohlášená data o odpadech v ISPOP rovněž může využívat Český statistický úřad. CENIA provádí na celostátní úrovni řadu dalších kontrol a případně vyzývá pracovníky jednotlivých úřadů k prověření vybraných údajů či celých hlášení.

ISOH obsahuje maximálně jednotky milionů záznamů za rok, nevyžaduje až tak přísné zabezpečení, protože není on-line, neobsahuje obchodní informace ve smyslu, jak často a v jakém množství jednotlivé

subjekty produkují odpady, což z průběžné evidence vyčíst lze, a proto takovou evidenci na celostátní úrovni vidím za velice rizikovou až nebezpečnou.

Co vy sám považujete při budování ISOH na Slovensku jako podstatné a čemu byste se raději vyhnul?

Víte, primárně musí vytvářený systém jeho uživatelům pomáhat. Při analýze jakéhokoliv informačního systému by se na to nemělo zapomínat. Chápu potřeby státu, ale měly by být úměrné možnostem ohlašovatelů, neměly by být nereálné a hlavně by se nemělo chtít všechno ihned. Dílčí vývoj, postupné zavádění, úprava systému a zaškolování uživatelů jsou pro každý nový systém životně důležité a toto by se nemělo podceňovat. Rovněž neméně důležité je si uvědomit, co má být cílem.

V případě budování ISOH na Slovensku se zřejmě těmito obecnými zásadami nikdo moc neřídil. Nekonzultoval s odbornou veřejností, co v praxi možné je, a co není, co může pomoci. Neposuzoval, zda výsledné řešení je optimální a zda toho nebude dosaženo jen za vynaložení nepřiměřeného úsilí a finančních prostředků. Ale možná jsem jen naivní a důvody a účely jsou jiné, než sledovat toky odpadů a zajišťovat kontrolní činnost.

Osobně bych proto našim sousedům doporučil, aby se co možná nejdříve revidovaly požadavky na tento systém, aby se Slovensko inspirovalo ISOHem v ČR, o kterém se právem domnívám, že patří mezi nejlepší informační systémy pro odpadové hospodářství v Evropě a možná i na světě. A rozhodně bych navrhnul, aby se na Slovensku odstoupilo od povinnosti měsíčního sběru dat z průběžné evidence odpadů do ISOH, rovněž aby tuto evidenci museli vést všichni původci, i ti nejmenší producenti. Považuji to za nesmyslné.

Můžete čtenářům více přiblížit vznik ISOH v ČR?

Vývoj ISOH započal tuším v roce 2003. První verze vznikaly ze základů našich softwarových produktů používaných ve firemní sféře. Měli jsme tak jistotu, že námi budovaný systém bude funkční, protože už tehdy byl prověřený praxí. Postupně jsme ho rozšiřovali podle potřeb a zadání uživatelů až do současné podoby. V čase se samozřejmě tyto potřeby měnily a měnily se i možnosti uživatelů. To co dnes považujeme za samozřejmost, v minulosti jen tak lehce nešlo. Myslím tím např. elektronické ohlašová-

ni. Takový datový standard pro přenos dat byl zpočátku dobrovolný. Vše vznikalo přirozeně a za reálných podmínek.

Postupem pak v ISOH přibývaly automatizované kontroly, Registr zařízení obsahující seznam jednoznačně označených všech provozovaných zařízení pro nakládání s odpady v ČR tzv. Identifikačním číslem zařízení. Vytvořit tento registr nebylo vůbec snadné, musela se přizpůsobit legislativa, sjednotit procesy všech krajských úřadů, všechna do té doby vydaná povolení se musela elektronizovat, vznikl Katalog zařízení. Nebyla to snadná práce a vyžádala si mnoho let. Pro sledování toků odpadů a především pro relevantnost dat v evidenci je ale takový registr nezbytný.

Dále bych rád zmínil, že bylo nutné zavést systém označování provozoven původců. Proto se začala používat identifikační čísla provozoven IČP. Opět si to vyžádalo relativně velké množství času a pochopení od všech původců, oprávněných osob a úředníků. MŽP vydalo celou řadu metodik a vysvětlení postupů pro konkrétní situace. Ve finančním srovnání ale můžeme konstatovat, že vývoj a podpora ISOH v ČR od počátku až do současnosti, tj. za více než 17 let, nedosáhly cca ani desetin nákladů, které na něj chystá vynaložit Slovensko.

A co samotný proces, byla v ČR do přípravy zapojena i odborná veřejnost? Lišila se v tomto ohledu situace od té na Slovensku?

Přístup českého a slovenského ministerstva při budování ISOH byl rozdílný. Při vývoji i nastavování systému ohlašování v ČR mohla být u vzniku příslušné legislativy odborná veřejnost, organizovaly se pracovní skupiny a kabinet, kde se mj. projednával každý formulář, údaj i jeho formát tak, aby jeho sběr byl účelný, efektivní a prakticky možný. Toto se na Slovensku zatím nedělo a je to velká škoda.

Děkujeme za zajímavé informace i rozhovor. Co byste našim čtenářům závěrem vzkázal?

Přál bych si, abychom si všichni v téhle nelehké době zachovali zdravý selský rozum. Abychom vytvářeli systémy, které svým uživatelům pomáhají. Aby to byly systémy dlouhodobě udržitelné a aby se veřejné prostředky na jejich vybudování vynakládaly maximálně účelně a s rozvahou. Jejich cílem přece není zbytečná byrokracie a zbytečné utrácení peněz daňových poplatníků. □